I. Akmens amžiaus ir ankstyvojo metalų laikotarpio objektai
Stone Age and Early Metal Period Sites

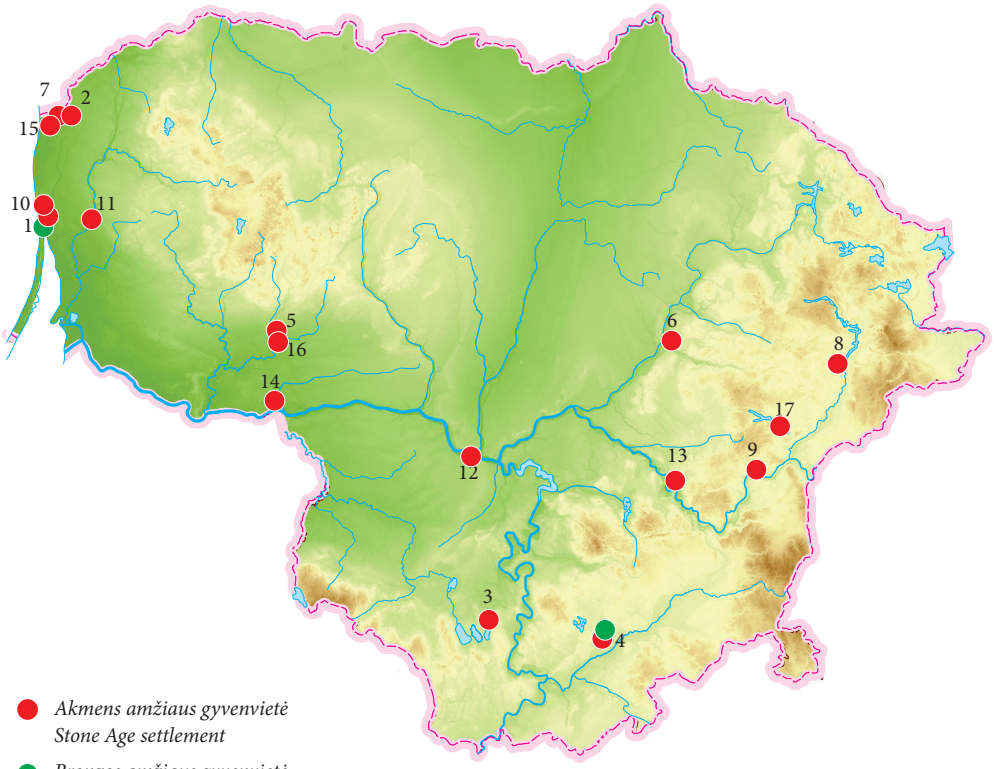

● *Akmens amžiaus gyvenvietė*
Stone Age settlement

● *Bronzos amžiaus gyvenvietė*
Bronze Age settlement

1. *Alksnynė*
2. *Benaičiai*
3. *Cigoniškiai (žr. XI)*
4. *Glūkas*
5. *Ivangėnai (žr. II)*
6. *Jakšiškis (žr. II)*
7. *Kalgraužiai*
8. *Kaltanėnai*
9. *Karveliškės (žr. II)*
10. *Kopgalis (žr. XII)*
11. *Kvietiniai*
12. *Pypliai (žr. II)*
13. *Semeniškiai (žr. III)*
14. *Smalininkai (žr. IX)*
15. *Šventoji*
16. *Užkerteniai*
17. *Žingiai*

Darius Balsas, Tomas Rimkus,
Rokas Kraniauskas

Žingių senovės gyvenvietė

2017 m. spalį Žingių kaime (Vilniaus r., Sužionių sen.), planuojamos įrengti poilsiavietės vietoje buvo atlikti archeologiniai tyrimai. Tirta teritorija yra prie Žingių protakos, kuri jungia Asvejos ežero R ir V dalis. Į R nuo tyrimų vietos, kalvelėje yra Žingių pilkapynas (UK 5653) (1 pav.). Tirtoje teritorijoje anksčiau tyrimai nebuvo atlikti, tyrinėtas ir žvalgytas tik Žingių pilkapynas.

Tyrimų vietos reljefas nelygus, poilsiavietė bus įrengta ežero pakrantės terasoje. Pakrantės zonoje reljefas tolygiai aukštėja nuo apie H_{abs} 138,20 m iki H_{abs} 141,50 m aukščio, o PR dalyje yra status šlaitas, kylantis iki maždaug H_{abs} 153,00–154,25 m aukščio.

Tyrimų metu apie 3500 m^2 teritorijoje ištirta 40 1x1 m dydžio šurfų. Šurfuose 11–20, 22, 23 ir 27 aptikta senovės gyvenvietė, buvusi šalia Asvejos ežero protakos esančioje nedidelėje terasoje. Pagal titnago radinius gyvenvietė datuojama mezolitu–neolitu. Titnago radinių aptikta paviršinio dirvožemio sluoksnyje bei įžeminio rusvo smėlio paviršiuje (apie 15–30 cm gylyje).

Šurfe 11 nuėmus iki 8 cm storio velėnos sluoksnį, fiksuotas 15–35 cm storio rusvo smėlio su dirvožemio intarpais sluoksnis. Šiame

1 pav. Tyrimų vietos situacijos planas: 1 – Žingių pilkapyno teritorijos ribos; 2 – Žingių pilkapyno vizualinės apsaugos pozonis; 3 – tyrimų vieta ir tirti šurfai. D. Balso brėž.

Fig. 1. Situation plan of the investigated area: 1 – boundaries of the Žingiai Barrow Cemetery's territory; 2 – the visual subzone of Žingiai Barrow Cemetery; 3 – the evaluated area and excavated test pits.

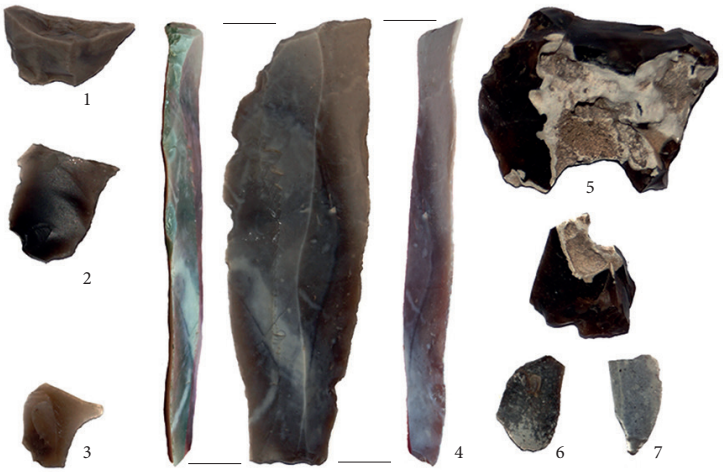

2 pav. Titnaginiai radiniai: 1, 3, 5, 6 – nuoskalos; 2, 7 – skeltės, 4 – peilis-gremžtukas. D. Balso nuotr.

Fig. 2. Flint finds: 1, 3, 5, 6 – flakes; 2, 7 – blades, 4 – a knife-scraper.

sluoksnyje 20 cm gylyje rasta titnago skeltės apatinė dalis, kuri buvo atskelta nuo vienagalio skaldytinio, 20–45 cm (H_{abs} 139,80–140,00 m) gylyje fiksuotas įžemis – rusvas rupus smėlis.

Šurfe 12 po 7 cm storio velėnos sluoksniu atidengtas maždaug 18 cm storio juosvo–rusvo dirvožemio sluoksnis. Dirvožemyje 10–25 cm gylyje rasti kaimiškosios keramikos molinių puodų 3 fragmentai. Puodai degti mišrioje aplinkoje – šukės dvispalvės arba trispalvės (juodos, pilkos, rusvos spalvos), molio masė su grūsto akmens priemaišomis. Buitinė keramika datuojama XVIII a. pabaiga (?) – XIX a. Giliau fiksuotas 18–27 cm storio rusvo smėlio su dirvožemiu sluoksnis (perėjimas iš dirvožemio į įžemį). Šiame sluoksnyje apie 30 cm gylyje rastos dvi titnago nuoskalos, padengtos balkšvos, ryškiai melsvos spalvos patina (viena iš jų degusi), taip pat aptikta skeltės viršutinė dalis su degimo pėdsakais. 45–55 cm (H_{abs} 141,30–141,40 m) gylyje šurfe fiksuotas įžemis – rusvas rupus smėlis.

Šurfe 15 po 13 cm storio velėnos sluoksniu atidengtas įžemis – rusvas rupus smėlis (H_{abs} 141,35–141,50 m). Įžemyje išryškėjo apie 20–45 cm storio juosvos degėsingos žemės su gausiais angliukais juosta. Po ja iki 70–80 cm gylio fiksuotas pilkšvas–rusvas smėlis su degėsiukais. Šurfo P kampe, rusvo smėlio paviršiuje, rasta titnago nuoskala, padengta melsvos–balkšvos spalvos patina.

Šurfe 16 nuėmus iki 15 cm storio velėną, atidengtas 25–30 cm storio juosvo–rusvo dirvožemio sluoksnis. Sluoksnyje rastas XVIII a. pabaiga (?) – XIX a. datuojamo molinio puodo pakraštėlis. Po dirvožemiu fiksuotas 85–90 cm storio maišyto rusvo smėlio su dirvožemiu sluoksnis, kuris buvo suformuotas nukasus šlaitą ir jame įrengus keliuką. Sluoksnyje aptikta archeologinių radinių: titnago nuoskala, padengta melsvos–balkšvos spalvos patina, ir 4 XVIII a. pabaigos (?) – XIX a. buitinės keramikos šukės. 1,25–1,35 m (H_{abs} 141,25–141,45 m) gylyje fiksuotas įžemis – rusvas rupus smėlis.

Šurfų 11, 12, 15 ir 16 aplinkoje, erozijos ir lankytojų paveiktame žemės paviršiuje rasta išplautų radinių. Šiuo metu terasos vietoje žemės

paviršius pažeistas erozijos bei žmonių veiklos, yra išvažinėtas kelias, vietomis nesusiformavusi velėna, dalis šlaitų nuslinkę (šurfe 16 aptiktas iki 90 m storio maišyto smėlio ir dirvožemio sluoksnis). Minėtų šurfų aplinkoje žemės paviršiuje surasti 8 titnagai, tarp kurių yra 3 skeltės ir 5 nuoskalos. Tarp skelčių rastos 2 apatinės dalys, kurių viršutinės dalys pašalintos jas nulaužiant. Rasta viena ilga skeltė, iš kurios pagamintas dirbinys – peilis-gremžtukas (2 pav.). Titnago radinius pagal technologinius bruožus ir remiantis patinos kriterijumi galima datuoti mezolitu–neolitu.

Tirtos teritorijos centrinėje ir Š dalyse (ištirti šurfai 11–37) aptiktas XVIII a. pabaigos (?) – XIX a. kultūrinis sluoksnis su radiniais – kaimiškosios keramikos šukėmis ir moliniu pasvaru.

2017 m. tyrimai parodė, kad ateityje būtina tęsti archeologinius tyrimus gyvenvietėje, kurią intensyviai ardo lankytojai ir erozija. Pro sklypą praeina du lauko keliukai, yra išvažinėtų plotų, kur statomi automobiliai, bei įrengtos laužavietės, dalis šlaitų nuslinkę.

Žingiai Ancient Settlement

In Žingiai village (Vilnius District, East Lithuania), a field evaluation was conducted in 2017 near the Žingiai channel, which joins the E and W parts of Lake Asveja (Fig. 1). 40 1 x 1 m test pits (a total of 40 m^2) were excavated in roughly 3500 m^2. An ancient settlement, which existed on a small terrace beside the Lake Asveja channel, was discovered in test pits 11–20, 22, 23, and 27. Based on the discovered flint finds, the settlement dates to the Mesolithic–Neolithic. Flint finds were discovered in the surface layer of topsoil as well as on the surface of the natural light brown sand (at a depth of about 15–30 cm). Washed out finds: eight flint artefacts, including three blades and five flakes, were found in the vicinity of test pits 11, 12, 15, and 16, where the ground's surface has been affected by erosion and visitors. The blades consist of two proximal ends and one long blade, from which a tool, a knife-scraper had been manufactured (Fig. 2). Based on the technological features and the patina criteria, the flint finds can be dated to the Mesolithic–Neolithic. A late (?) 18th–20th-century cultural layer with finds was discovered in the central and N parts of the evaluated area (test pits 11–37).

Karolis Duderis

Glūko senovės gyvenvietės VII žvalgomieji tyrimai 2016 m.

Glūko senovės gyvenvietės VII (UK 22667) (Varėnos r., Varėnos sen.) teritorijoje, uždaru būdu klojamos elektros trasos technologinių prieduobių vietose atlikti žvalgomieji tyrimai, kurių metu ištirti 2 šurfai, iš viso 8 m^2 plotas. Glūko senovės gyvenvietė VII (pagal L. Kavaliausko rinkinius įvardyta Glūko senovės gyvenviete III) yra į R nuo kelio į Varėną, tarp Varėnės upelio ir Ešerinio ežero. Pirmieji duomenys apie ją gauti iš L. Kavaliausko, kuris surinko nemažą akmens amžiaus radinių kolekciją iš Varėnos rajono. Šioje senovės gyvenvietėje rasta vienagalių skaldytinių, gramdukas, perforatorius, skelčių dalių. Glūko senovės gyvenvietėje VII 1995 m. T. Ostrauskas ištyrė 3 šurfus. Šių tyrimų metu fiksuotas 35–40 cm storio kultūrinis sluoksnis, kuris pagal radinius datuotas mezolitu (*ATL 1994 ir 1995 metais*, 1996, p. 328).

2016 m. atliekant tyrimus gyvenvietėje (1 pav.), šurfe 1, 45 cm gylyje fiksuotas archeologiniu požiūriu vertingas kultūrinis sluoksnis.